

**КОМУНАЛЬНИЙ ЗАКЛАД ВИЩОЇ ОСВІТИ
«Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж»**

В І С Н И К

**НАУКОВО-МЕТОДИЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ
ВІННИЦЬКОГО ГУМАНІТАРНО - ПЕДАГОГІЧНОГО
КОЛЕДЖУ**

ВИПУСК № 3 (50)

**СПЕЦІАЛЬНИЙ ВИПУСК
(ЗБІРНИК КОНФЕРЕНЦІЙ)**

Вінниця, 2025

ВІСНИК НАУКОВО-МЕТОДИЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ
Вінницького гуманітарно-педагогічного коледжу
РІШЕННЯ

Національної ради України
з питань телебачення та радіомовлення
щодо реєстрації суб'єкта друкованих медіа
№ 967 від 28 вересня 2023 року
Ідентифікатор медіа – R30-01367
Журнал

Журнал присвячений висвітленню широкого спектру теоретичних та прикладних проблем педагогіки, психології, окремих методик та філології, підтримує традиції інтеграції вишівської науки з практикою, сприяє поширенню досвіду наукової, науково-педагогічної та виробничої діяльності, становленню кадрів вищої кваліфікації; розрахований на спеціальну категорію читачів, зокрема педагогічних та науково-педагогічних працівників закладів вищої, середньої та дошкільної освіти, здобувачів освіти та молодих науковців.

Вісник заснований у січні 2012 року, виходить 3 рази на рік

Мова видання: українська, англійська

Тематичні напрями Вісника:

- Інтеграція науки та практики як механізм ефективного розвитку
- Педагогічні та лінгвістичні аспекти викладання
- Германістика та славістика у сучасному науковому просторі
- Психолого-педагогічні умови формування та розвитку особистості вихованця
- Лабораторія педагогічної майстерності та професійного саморозвитку педагога
- Дисемінація передового педагогічного досвіду
- Challenges in Education
- Відомі імена року
- Проби пера
- Конкурси
- Рецензії

Номер затверджено на засіданні Вченої ради
КЗВО «Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж»
Протокол № 5 від 20 листопада 2025 року

Головний редактор: директор КЗВО «Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж», спеціаліст вищої категорії, викладач-методист Войцехівський К.Ф.;
відповідальний редактор: методист коледжу, спеціаліст вищої категорії, викладач-методист, Руда Т.В., **медіа-редактор:** канд.пед.наук, доц. Марценюк О.Г.

Редакційна колегія: д-р.пед.наук, проф. Мисліцька Н.А., д-р.філол.наук Войцехівська Н.К., канд.філол.наук, доц. Січкарь С.А. (Уманський державний педагогічний університет ім. П. Тичини)

Відповідальність за зміст статей несуть автори
Матеріали видаються в авторській редакції

В 53 Вісник науково-методичних досліджень Вінницького гуманітарно-педагогічного коледжу : Випуск 3(50) /за заг. ред. К.Ф. Войцехівського. Вінниця : Твори, 2025. 266с.

© КЗВО «Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж», 2025

ЗМІСТ

СЛОВО РЕДАКТОРА

РУДА ТЕТЯНА, АТЕСТАЦІЙНИЙ ПЕРІОД: МАРШРУТНИЙ ЛИСТ ЯК ІНСТРУМЕНТ ПРОФЕСІЙНОГО ЗРОСТАННЯ ПЕДАГОГА.....	7
---	----------

ФІЛОЛОГІЧНІ ГОРИЗОНТИ: НАУКОВИЙ, ЛІНГВОДИДАКТИЧНИЙ, ФІЛОСОФСЬКИЙ, СОЦІАЛЬНИЙ, ІНКЛЮЗИВНИЙ, НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНИЙ ВЕКТОРИ

СКРИПНИК НАДІЯ, ЛЕБЕДЬ ЮЛІЯ, КОГУТЮК ОКСАНА, МЕДВЕДЄВА ЛІЛІЯ, ІННОВАЦІЙНІ ПРАКТИКИ ФОРМУВАННЯ МОВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ.....	11
ГРИМАШЕВИЧ ГАЛИНА, УТОЧНЮВАЛЬНІ ЧЛЕНИ РЕЧЕННЯ ЯК СКЛАДНИК СИНТАКСИЧНОГО ПРОСТОРУ ПРОЗОВИХ ТЕКСТІВ ЗБІРКИ СЕРГІЯ ЖАДАНА «АРАБЕСКИ»	17
КОСТЬ МАР'ЯНА, ПРОБЛЕМИ ВИКОРИСТАННЯ ФЕМІНІТИВІВ У МОВЛЕННІ УКРАЇНЦІВ.....	19
БЕРЕЗОВСЬКА ВІТАЛІНА, ГОНТАР НАТАЛІЯ, ХАРАКТЕРИСТИКА ОНЛАЙН-СЕРВІСУ КАНОТ ЯК ІНСТРУМЕНТУ ДЛЯ АКТИВІЗАЦІЇ НАВЧАННЯ, ПОВТОРЕННЯ ТА ПЕРЕВІРКИ ЗНАНЬ	26
ДІБРОВА ОЛЬГА, ПСИХОЛІНГВІСТИЧНІ МЕХАНІЗМИ ФОРМУВАННЯ МОВЛЕННЄВОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ.....	30
СТРЕМБІЦЬКА ЛАРИСА, КОМПЕТЕНТІСНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ПОЛЬСЬКИХ ФРАЗЕОЛОГІЧНИХ ОДИНИЦЬ У НАВЧАННІ ПОЛЬСЬКОЇ МОВИ ЯК ІНСТРУМЕНТУ МІЖКУЛЬТУРНОГО ДІАЛОГУ.....	33
ФЕДОРЦОВА ОЛЕНА, МЕТОД КРЕАТИВНОЇ СТРУКТУРОВАНОЇ ІМПРОВІЗАЦІЇ В ПРОЦЕСІ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ-ФІЛОЛОГІВ.....	36
ЦЕПКАЛО ТЕТЯНА, ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ МОЛОДІЖНОГО СЛЕНГУ У ПІДЛІТКОВІЙ ПЕРІОДИЦІ	39
МАРЦЕНЮК ОЛЕНА, ВИШНЕВСЬКА ЮЛІАНА, ФУРМАНЮК НАТАЛІЯ, КРИВОШЕЄВА ЛІЛІЯ, НАЗАРОВА АНЖЕЛІКА, ТВОРЧИСТЬ ПЕРЕКЛАДАЧА ЯК СПІВТВОРЧИСТЬ: СОЦІОЛІНГВАЛЬНИЙ ТА ЛІНГВОКУЛЬТУРНІ АСПЕКТИ.....	46
ЛУЦИНКЕВИЧ ЛЮДМИЛА, РЕФЛЕКСИВНА СКЛАДОВА У ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ ДО ІНКЛЮЗИВНОГО НАВЧАННЯ	54
БАРЩЕВСЬКА ІННА, РОЛЬ КАЗКОТЕРАПІЇ В ОСМИСЛЕННІ ВАЖЛИВИХ ЖИТТЄВИХ ЯВИЩ, ЗАСВОЄННІ ЦІННОСТЕЙ І МОРАЛЬНИХ НОРМ	59
БЕВЗА ДІАНА, РЕПРЕЗЕНТАЦІЯ ЖІНОЧОГО ГОЛОСУ У ДИСКУРСІ СУЧАСНОЇ ПРОЗИ.....	61
ВІННИЦЬКА АННА, ЕТИМОЛОГІЯ АНГЛОМОВНОЇ СУЧАСНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ ТА ЇЇ ПЕРЕКЛАД НА УКРАЇНСЬКУ МОВУ	65
ГАЛЬЯНОВА ОЛЕНА, ГОТОВНІСТЬ ВЧИТЕЛЯ ДО ПОДОЛАННЯ НАВЧАЛЬНИХ ВТРАТ У СУЧАСНІЙ ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ.....	69
ІЩУК ВІКТОРІЯ, ШЕВЧУК АННА, ЕМОЦІЙНИЙ ІНТЕЛЕКТ ДОШКІЛЬНИКІВ.....	74
КІСЕЛЬОВ ДМИТРО, МЕТОДИКА ВИВЧЕННЯ ТВОРЧОСТІ Е.М. ХЕМІНГУЕЯ: РАННІЙ ЕТАП.....	79

ПЛАХОТНЮК ВІКТОРІЯ, ЕКОЛОГІЧНЕ ВИХОВАННЯ ПІДЛІТКІВ У ЗАГАЛЬНООСВІТНЬОМУ НАВЧАЛЬНОМУ ЗАКЛАДІ.....	85
ПОГОРЄЛОВА АЛІНА, ЕТИМОЛОГІЯ АНГЛІЙСЬКИХ ФРАЗЕОЛОГІЗМІВ ТА ЇХНІ УКРАЇНСЬКІ ЕКВІВАЛЕНТИ.....	90
РОМАНУХА ЮЛІЯ, СКРИПНИК НАДІЯ, КЛОЧКО ТЕТЯНА, РОСЛА ІРИНА, ІНКЛЮЗИВНИЙ ПРОСТІР ХУДОЖНЬОЇ ЛІТЕРАТУРИ: СУЧАСНИЙ ПОГЛЯД.....	94
КУШКО ІГОР, ЛИСАК ІГОР, ПІДГОТОВКА ДО НМТ З ІСТОРІЇ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ: АНАЛІЗ ВИКЛИКІВ ТА СТРАТЕГІЧНІ РІШЕННЯ.....	98
ЗРАЛКО АННА, СУЧАСНІ МОВНІ ТРЕНДИ В РЕКЛАМІ ТА МАРКЕТИНГУ.....	101

РОЛЬ І ЗНАЧЕННЯ ОСВІТИ У ЗБЕРЕЖЕННІ І РОЗВИТКУ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВНОСТІ

ШАПОВАЛОВ ВОЛОДИМИР, РОЛЬ ЗНАННЯ ІСТОРІЇ В СТАНОВЛЕННІ НАЦІОНАЛЬНОЇ СВІДОМОСТІ.....	106
КОЗІГОРА МАРІЯ, ОСВІТА ЯК ЧИННИК СТАНОВЛЕННЯ МОРАЛЬНОЇ КУЛЬТУРИ ОСОБИСТОСТІ.....	110
МАРЧУК СЕРГІЙ, ОСВІТНЯ ПОЛІТИКА ЗА КНЯЗЮВАННЯ ЯРОСЛАВА МУДРОГО.....	113
ДЖУРАК СЕРГІЙ, ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНА ОСВІТА У ПЕДАГОГІЧНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ В. СУХОМЛИНСЬКОГО.....	116
МАКУШЕНКО СВІТЛАНА, КЛЮЧ ДО УСПІХУ: ЧОМУ ОСВІТА ЗАЛИШАЄТЬСЯ НАЙВИЩОЮ ЦІННІСТЮ.....	120
СМУШКО ВЛАДИСЛАВ, ТРАДИЦІЇ КОЗАЦЬКОЇ ВІЙСЬКОВО-ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ.....	123
МАРТИНЮК ЛЕСЯ, МАРТИНЮК ВАДИМ, ОСВІТА ЯК КАТАЛІЗАТОР САМОІДЕНТИЧНОСТІ.....	129
СМАКОТА ЛАРИСА, ПАНАСЕНКО ТЕТЯНА, СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО ФОРМУВАННЯ ЗДОРОВ'ЯЗБЕРІГАЮЧОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ СОЦІАЛЬНОЇ СФЕРИ.....	129
ТОКАР ЛЮБОВ, РОЗВИТОК ПІЗНАВАЛЬНИХ ІНТЕРЕСІВ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ У ПРОЦЕСІ МЕДІАОСВІТИ.....	135
КРЕВСЬКА ХРИСТИНА, ІНКЛЮЗИВНІ МЕТОДИ НАВЧАННЯ ПРЕДМЕТУ “Я ДОСЛІДЖУЮ СВІТ” У ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ.....	140
ВОЙТЕНКО ГАЛИНА, ФЕЩЕНКО ЮЛІЯ, ПУБЛІЧНІ ПОДІЇ ЯК ОСВІТНІЙ РИТУАЛ: ФОРМУВАННЯ КОЛЕКТИВНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ ЧЕРЕЗ СВЯТКУВАННЯ.....	142
КУРИЖКА ВІКТОРІЯ, ТАРАСЮК ОЛЬГА, РОЗВИТОК КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ НА УРОКАХ МАТЕМАТИКИ В УМОВАХ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ.....	144
СИНЄГУБ ЯРОСЛАВА, ДЖУГОСТРАНСЬКА ІРИНА, ОСВІТА І НАЦІОНАЛЬНА СВІДОМІСТЬ: МІСІЯ В УТВЕРДЖЕННІ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВНОСТІ.....	147
ЧЕМЕРИС ІРИНА, КОВАЛЬЧУК ІРИНА, ОСВІТА ЯК ЧИННИК ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВ І СВОБОД ЛЮДИНИ В УМОВАХ СУСПІЛЬНИХ ВИКЛИКІВ: МІЖНАРОДНО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ.....	149
ЗАГОРУЙКО НАТАЛІЯ, ЛЕБЕДИНЦЕВА ОЛЕКСАНДРА, ФОРМУВАННЯ ДУХОВНОЇ КУЛЬТУРИ ОСОБИСТОСТІ ЯК СКЛАДОВА ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ.....	153

ЗАЙЧЕНКО ІВАН, ПОГЛЯДИ ГРИГОРІЯ ВАЩЕНКА НА РОЗВИТОК СИСТЕМИ ОСВІТИ В САМОСТІЙНІЙ УКРАЇНІ	157
ЯРОВА АНАСТАСІЯ, ВПЛИВ ІНКЛЮЗИВНОГО НАВЧАННЯ ДЛЯ ПОЛІПШЕННЯ МОТИВАЦІЙНОГО КОМПОНЕНТУ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ.....	161
КАЗАК ОЛЕКСАНДР, ОСВІТА ЯК ФАКТОР РОЗВИТКУ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ ТА ФОРМУВАННЯ ОСОБИСТОСТІ.....	164
КОБУК ОКСАНА, СМОКОВИЧ ТЕТЯНА, ПЕДАГОГІЧНІ СТРАТЕГІЇ РОБОТИ З МУЗИЧНО ОБДАРОВАНИМИ ДІТЬМИ	166
КУЗЬМИНСЬКА ДІНА, ТВОРЧИЙ ВИМІР ОСВІТИ ЯК ФУНДАМЕНТАЛЬНА УМОВА РОЗВИТКУ ТА ВИХОВАННЯ ОСОБИСТОСТІ: КОНЦЕПТУАЛЬНИЙ ОГЛЯД ІДЕЙ КЕНА РОБІНСОНА.....	168
ОЖГО ДАРИНА, БУГАЙЧУК АНАСТАСІЯ, ОСОБЛИВОСТІ ПРОВЕДЕННЯ УРОКІВ ІНТЕГРОВАНОГО КУРСУ «Я ДОСЛІДЖУЮ СВІТ» У ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ.....	171
ПЕТРУК АННА, ІНТЕРАКТИВНІ ФОРМИ РОБОТИ НА УРОКАХ ІНТЕГРОВАНОГО КУРСУ «Я ДОСЛІДЖУЮ СВІТ» У ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ	174
СУПРУН ЯНА, НАУМИЧ ВАЛЕРІЯ, МЕТОДИКА ФОРМУВАННЯ ДОСЛІДНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ	176
САВЧУК ОКСАНА, ОСТАПУК ВІКТОРІЯ, ФОРМУВАННЯ ДЕМОКРАТИЧНИХ ЦІННОСТЕЙ У ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ ЧЕРЕЗ ГРУПОВІ ФОРМИ РОБОТИ НА УРОКАХ МАТЕМАТИКИ	178
СТАНКЕВИЧ ІННА, НАВЧАННЯ ЯК ДІАЛОГ: РОЗВИТОК КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ ТА ПРИЙНЯТТЯ ЧУЖОЇ ДУМКИ	180
ЛЯШУК ДАРИНА, СУПРУНОВА АННА, ПРОЄКТНА ДІЯЛЬНІСТЬ ПРИ ВИВЧЕННІ ІНТЕГРОВАНОГО КУРСУ «Я ДОСЛІДЖУЮ СВІТ» В ПОЧАТКОВИХ КЛАСАХ	184
КНЯЖУК ГАЛИНА, СВІТ ГРИ – СВІТ ЕМОЦІЙ: РОЛЬ ІГРОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У ФОРМУВАННІ ПОЗИТИВНОГО НАСТРОЮ ДИТИНИ.....	186
ЛЮБОВ КИРЧ, ОРГАНІЗАЦІЯ СОЦІАЛЬНО-ПОБУТОВОЇ ТА КОМУНІКАТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ДІТЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ В УМОВАХ СУЧАСНОГО ОСВІТНЬОГО ПРОСТОРУ	191
ШЕВЧУК ОЛЕКСАНДРА, ГЕДЗ ДАР'Я, ВСЕБІЧНИЙ РОЗВИТОК ДІТЕЙ У СУЧАСНІЙ РОДИНІ	195
ОСИП ЮРІЙ, ОСИП МАРІЯ, ФОРМУВАННЯ ПСИХОЛОГІЧНОЇ СТІЙКОСТІ МАЙБУТНІХ СТОМАТОЛОГІВ ЗАСОБАМИ НАВЧАННЯ БІОХІМІЇ В УМОВАХ ВІЙНИ....	199
ГОЛЯ ГАЛИНА, ФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ У ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ.....	204
СВЯТЕНКО БОГДАНА, РІЗНІ ПОГЛЯДИ НА КОНЦЕПЦІЮ СЛОВА “WAR”	207
ПРИСЯЖНЮК ОЛЬГА, МОВНЕ ЗАКОНОДАВСТВО ТА МОВНА ПОЛІТИКА В УКРАЇНІ.....	211
ЛИСИЙ АНАТОЛІЙ, ПОЧАТКОВА ОСВІТА ПІД РУМУНСЬКОЮ ОКУПАЦІЄЮ В ОДНОМУ ПОДІЛЬСЬКОМУ СЕЛІ (1941-1944).....	215
КУШКО ІГОР, ДЕРЖАВНА ПОЛІТИКА НАЦІОНАЛЬНОЇ ПАМ'ЯТІ ЯК СКЛАДОВА НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ: АНАЛІЗ НОВОГО ЗАКОНОДАВСТВА	219
БУГА ОКСАНА, СУЧАСНИЙ СТАН ТА РИЗИКИ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ПЕРІОД ВОЄННОГО СТАНУ	222

ОСАДЧУК АЛЛА, УХИЛЕННЯ ВІД СПЛАТИ ШТРАФУ: ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ КРИМІНАЛЬНО-ВИКОНАВЧОЇ ТА КРИМІНАЛЬНО-ПРОЦЕСУАЛЬНОЇ СТОРОНИ ПИТАННЯ.....	228
МАРІЯ – ВІКТОРІЯ ВІКТОРУК МАДЯРА, ДУХОВНО-МОРАЛЬНЕ ВИХОВАННЯ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ НА ХРИСТІЯНСЬКИХ ЦІННОСТЯХ.....	230
ГАЛАЙДА СТАНІСЛАВ, ПСИХОЛОГІЧНИЙ КОМФОРТ У ЗАКЛАДІ ОСВІТИ ЯК УМОВА ГАРМОНІЙНОГО РОЗВИТКУ ОСОБИСТОСТІ	233

МЕТОДИЧНА СКАРБНИЧКА

ІВАНОВА НАДІЯ, «ДІТЛАХИ В САДОЧКУ ГРАЛИ – СВЯТО РАДО ЗУСТРІЧАЛИ»	236
НАГОРНЮК ВАЛЕНТИНА, МАЗУР АЛЬБІНА, РОЗВИТОК МУЗИЧНИХ ЗДІБНОСТЕЙ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ В ПРОЦЕСІ ВОКАЛЬНОЇ ТА ІНСТРУМЕНТАЛЬНОЇ ІМПРОВІЗАЦІЇ.....	240
МАШТАЛЯР ЙОСИП, ФОРМУВАННЯ СЦЕНІЧНОЇ КУЛЬТУРИ СТУДЕНТІВ МИСТЕЦЬКИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ У ПРОЦЕСІ ВОКАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ПІДГОТОВКИ.....	244
МЕЛЬНИК ЄВГЕН, ФУТЗАЛ ЯК ЗАСІБ ПІДВИЩЕННЯ РУХОВОЇ АКТИВНОСТІ ШКОЛЯРІВ	246
МЕЛЬНИК СВІТЛАНА, РОЛЬ ВИКЛАДАЧА З ДОДАТКОВОГО МУЗІНСТРУМЕНТУ У ФОРМУВАННІ ТВОРЧОЇ ІНІЦІАТИВИ ТА ІНТЕРЕСУ ДО МУЗИКИ.....	250
СЛОБОДЯНЮК ОЛЕНА, КОМПЛЕКС ІГРОВИХ ЗАВДАНЬ ДЛЯ РОЗВИТКУ СЕНСОРНО-ПІЗНАВАЛЬНОЇ СФЕРИ ДІТЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНІМИ ПОТРЕБАМИ В ПРОЦЕСІ КОРЕКЦІЙНО-РОЗВИТКОВОЇ РОБОТИ.....	255
ТЕРЕПА АЛЛА, МЕТОД ПРОЕКТІВ ЯК ОДНА З ПРОВІДНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НАВЧАННЯ МАТЕМАТИКИ В ПЕДАГОГІЧНОМУ КОЛЕДЖІ	262

ВИМОГИ

до підготовки науково-методичних статей

РОЗВИТОК КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ НА УРОКАХ МАТЕМАТИКИ В
УМОВАХ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ

УДК 373.3.016:159.955.4]:51

КУРИЖКА ВІКТОРІЯ, ТАРАСЮК ОЛЬГА,

здобувачки вищої освіти

КЗВО «Луцького педагогічного інституту»

Науковий керівник: Віктор Корнелюк,

*викладач кафедри природничо – математичної,
світоглядної освіти та інформаційних технологій*

КЗВО «Луцького педагогічного інституту»

Abstract. The article analyzes modern scientific approaches to developing critical thinking in mathematics lessons within the framework of the New Ukrainian School. It highlights the contributions of leading researchers who explore the theoretical foundations of critical thinking, methodological strategies for its development, and the potential of problem-based learning in mathematics education for primary school pupils. Special attention is paid to the effectiveness of open-ended tasks, problem situations, analytical exercises, and critical-thinking technologies that foster pupils' ability to analyze, compare, reason, and draw informed conclusions. The material emphasizes the importance of integrating these methods into the structure of mathematics lessons as an essential component of the competency-based approach promoted by the New Ukrainian School.

Keywords: critical thinking, mathematics, New Ukrainian School, problem-based learning, primary school pupils.

Постановка проблеми. Розвиток критичного мислення в сучасній школі є одним із ключових орієнтирів трансформації української освіти, що відбувається у межах реформ Нової української школи. Математика як навчальна дисципліна посідає особливе місце у цьому процесі, оскільки саме вона формує здатність до логічного аналізу, аргументованого судження, обґрунтування рішень та побудови власних міркувань. У нових освітніх умовах учитель уже не є носієм абсолютної істини, а виступає модератором пізнавальної діяльності, створює ситуації, у яких учні мають шукати відповіді самостійно, вибудовувати інтелектуальні стратегії, аналізувати альтернативи, виявляти помилки та знаходити шляхи їх усунення. Тому розвиток критичного мислення на уроках математики стає не лише педагогічним завданням, а й важливою суспільною

потребою, що визначає конкурентоспроможність молоді у майбутньому.

Аналіз останніх досліджень. У контексті дослідження розвитку критичного мислення на уроках математики в умовах Нової української школи різні науковці акцентують увагу на окремих аспектах цього процесу: О. Пометун [1] розглядає теоретико-методологічні засади формування критичного мислення учнів відповідно до вимог НУШ, визначаючи умови та педагогічні підходи, які можуть бути адаптовані до математичної освіти; О. Надобко [2] досліджує саме практичні методи розвитку критичного мислення на уроках математики, зосереджуючись на використанні проблемних ситуацій, відкритих запитань та аналітичних завдань; І. Кашуб'як [3] аналізує технології формування критичного мислення у процесі

вивчення математики, пропонуючи структуровані методичні прийоми та етапи уроку, що стимулюють аналіз, порівняння й аргументацію; С. Луценко та Т. Шанскова [4] підкреслюють ефективність проблемного навчання для розвитку критичного мислення молодших школярів, розкриваючи його потенціал у формуванні вмінь висувати гіпотези, обирати стратегії та обґрунтовувати власні міркування. Усі дослідження узгоджено свідчать, що математика є сприятливим середовищем для цілеспрямованого розвитку критичного мислення за умови системного використання відповідних технологій та методів.

Виклад основного матеріалу. Освітня парадигма Нової української школи передбачає формування компетентностей, а не відтворення знань, тому математика перестає бути набором готових алгоритмів, які необхідно механічно застосовувати. Вона перетворюється на інтелектуальний простір, у якому учень має можливість розкривати власний потенціал, конструюючи знання. У таких умовах критичне мислення набуває ознак фундаментальної здатності, що визначає успішність у вивченні математичних понять. Опанування математичних об'єктів і способів дій відбувається через усвідомлення сутності проблеми, аналіз умов, виявлення зв'язків та закономірностей, оцінювання правильності власних висновків. Новий зміст освіти спрямований на те, щоб навчити учнів самостійно виявляти інформаційні суперечності, порівнювати різні підходи до розв'язання завдань, формулювати обґрунтовану позицію щодо правильності обраного методу. Таким чином, критичне мислення стає основою математичної компетентності, невід'ємним елементом її структури [2].

Сучасний урок математики у межах Нової української школи має ґрунтуватися на створенні проблемних ситуацій, у яких учні

змушені виходити за межі шаблонного мислення. Проблемність тут виступає потужним стимулом до інтелектуальної активності, спонукає учнів здійснювати глибший логічний аналіз, формулювати гіпотези та здійснювати їх перевірку. Коли учень стикається з невідомим або з цікавим протиріччям у математичній задачі, він починає вибудовувати аргументи, здійснювати послідовні кроки для доведення або спростування власних припущень. Так формується культура критичного мислення, що спирається на доказовість, логічну стійкість та узгодженість міркувань. Важливо, що новий освітній стандарт передбачає активне залучення учнів до процесу постановки запитань, а це вимагає високого рівня інтелектуальної самостійності. Учитель не подає готових питань, а створює ситуацію, у якій учні самі формулюють проблемну рамку. Така взаємодія змінює структуру уроку: замість односторонньої передачі знань відбувається діалогічний процес, у ході якого загострюється увага до причинно-наслідкових зв'язків, до обґрунтування математичних рішень.

Розвиток критичного мислення вимагає цілісного освітнього середовища, у якому учень має можливість не боятися помилятися, а помилки виступають ресурсом для поглибленого аналізу. Математика, традиційно асоційована з точністю та строгістю, у межах Нової української школи постає як сфера, де помилка стає інтелектуальним інструментом, що дозволяє краще зрозуміти логіку задачі. Учні розглядають різні варіанти розв'язань, зіставляють їх і приходять до висновків щодо оптимальності того чи іншого методу. Це створює передумови для розвитку рефлексивності, вміння оцінювати власні дії, аналізувати рівень правильності та глибини розв'язання [1].

У процесі навчання математики в умовах Нової української школи важливо сформувати у здобувачів освіти уміння ставити запитання дослідницького характеру. Саме культура запитування є серцевиною критичного мислення, адже вона дозволяє учню виходити за межі наявних знань, ставити під сумнів очевидні твердження, перевіряти правильність алгоритмів. Коли учень не лише отримує відповідь, а й осмислює питання, що стоїть за математичним правилом, він починає розуміти глибинні структури математичного мислення. Це сприяє розвитку аналітичного підходу, здатності структурувати математичні об'єкти у логічні моделі.

У межах Нової української школи важливе місце посідає інтегроване навчання, яке дає змогу розглядати математичні поняття крізь призму реальних життєвих ситуацій. Застосування математики у практичних контекстах має особливе значення для формування критичного мислення, оскільки дозволяє учням аналізувати реальні дані, шукати закономірності, оцінювати достовірність результатів. Така діяльність передбачає не механічне виконання дій, а аналіз змістового контексту, у межах якого виникає завдання. Учні вчать співвідносити математичні результати з реальними обставинами, що сприяє формуванню відповідального судження, уміння прогнозувати можливі наслідки прийнятих рішень. У свою чергу, учитель має створити ситуації, у яких учні бачать цінність математичного мислення в розв'язанні практичних проблем, а не лише в академічному контексті [4].

Особливо важливою умовою розвитку критичного мислення є застосування діалогових та дискусійних форм роботи. Математична дискусія, яка передбачає аргументовану взаємодію між учнями, дозволяє розвинути здатність критично оцінювати чужі твердження та обстоювати

власну позицію. Діалогічні практики активізують взаємне навчання, створюють ситуації, у яких учні мають не лише оволодіти математичною інформацією, а й навчитися будувати логічно узгоджену аргументацію. Пояснення власних кроків іншому учневі потребує глибокого розуміння сутності математичного правила, тому в умовах колективної роботи учні осмислюють матеріал значно глибше, ніж під час традиційного індивідуального виконання завдань.

Нова українська школа також приділяє особливу увагу розвитку автономності учнів, що є ключовим компонентом критичного мислення. Автономний учень здатен приймати рішення, обирати стратегію розв'язання математичної задачі, оцінювати власні результати, коригувати помилки та планувати подальші дії. Формування автономності забезпечується через залучення учнів до творчого конструювання математичних моделей, дослідження нестандартних задач, аналіз складних умов. Учитель формує у здобувачів освіти звичку до самостійного мислення, до застосування логічних структур, що дозволяють виходити за межі шаблонів і знаходити нові способи роботи з математичними об'єктами [3].

Висновки. Отже, розвиток критичного мислення на уроках математики в умовах Нової української школи є стратегічним напрямом, що визначає сучасну освітню трансформацію. Критичне мислення виступає не просто навчальним результатом, а центральним компонентом загальної компетентності учня, забезпечує його здатність адаптуватися до нових викликів, аналізувати складні проблеми, приймати обґрунтовані рішення. Математика як дисципліна має потужний потенціал для формування таких умінь, адже її змістова структура базується на логіці, доказовості, структурності та точності міркувань. В умовах Нової української школи цей

РОЛЬ І ЗНАЧЕННЯ ОСВІТИ У ЗБЕРЕЖЕННІ І РОЗВИТКУ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВНОСТІ

потенціал реалізується повною мірою завдяки інтерактивним методам, діалогічним формам роботи, проблемно-пошуковим технологіям та орієнтації на компетентнісні результати. Усе це створює нову освітню реальність, у якій учень стає активним суб'єктом пізнання, здатним критично осмислювати інформацію, ініціювати дослідницькі питання, розробляти

аргументовані рішення та здійснювати інтелектуальну рефлексію. Розвиток критичного мислення на уроках математики є ключовою умовою формування сучасної особистості, яка володіє високим рівнем математичної культури та здатністю до відповідального, виваженого та логічно обґрунтованого судження.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ:

1. Пометун О. І. Нова українська школа: розвиток критичного мислення учнів початкової школи. Видавничий дім «Освіта». Київ. 2020. 192 с.
2. Надобко О. Розвиток критичного мислення молодших школярів на уроках математики (магістерська робота / матеріал конференції). *Вінницький державний педагогічний університет (збірник матеріалів)*. Вінниця: ТОВ «Меркьюрі-Поділля». 2020. 60 с.
3. Кашуб'як І. Технологія розвитку критичного мислення учнів на уроках математики в початковій школі. *Журнал «Освітній простір України», №15 (2019)*, с.241–247 (
4. Луценко С., Шанскова Т. Розвиток критичного мислення молодших школярів засобами проблемного навчання. *Збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції (29 листопада 2022 року)*. Житомир: ФО-П «Н.М. Левковець». 2022. С. 42–45

*Стаття надійшла до редакції
11 листопада 2025 р*

ОСВІТА І НАЦІОНАЛЬНА СВІДОМІСТЬ: МІСІЯ В УТВЕРДЖЕННІ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВНОСТІ

УДК 377.8.015.31:172.15(477):340.12

СИНЕГУБ ЯРОСЛАВА

кандидат філологічних наук Комунального закладу "Уманський гуманітарно-педагогічний фаховий коледж ім. Т. Г. Шевченка Черкаської обласної ради"

ДЖУГОСТРАНСКА ІРИНА

здобувачка освіти Комунального закладу "Уманський гуманітарно-педагогічний фаховий коледж ім. Т. Г. Шевченка Черкаської обласної ради"

Abstract: *The article examines the role of education as a leading factor in the formation of national consciousness and civic identity of Ukrainians. The influence of the content of education, the educational process and state educational policy on the formation of the values of Ukrainian statehood is analyzed. The main conditions, challenges and prospects for the development of nationally oriented education in modern conditions.*

Keywords: *education; patriotic education; national consciousness; Ukrainian statehood; civic identity.*

Освіта є головним механізмом впливає не лише на рівень знань, а й на формування світогляду, духовних і ціннісну систему, через яку формується моральних орієнтирів особистості. Вона національна свідомість і почуття